SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. . JERSEY CITY and NEW YORK. THURSDAY, NOVEMBER 9, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 9-го ЛИСТОПАДА 1989 Ч. 213. РІК XCVI.

Пам'ятайте про Україну!

У ЛИСИНИЧАХ ЗДВИГНЕНО ПАМ'ЯТНИК ЖЕРТВАМ СТАЛІНІЗМУ

Ферфілд, Конн. (СПУФ). — У неділю, 5-го листопада ц.р., відбувся 10,000 здвиг населення Лисиничів, передмістя Львова, коло Винників. При багатотисячній масі зворушеного селянства відкрито пам'ятник жертвам сталінського терору, який проходив на цій території в роках 1939-41 до місяця червня, тобто до часу втечі совєтської армії перед новими окупантами України — німецькою армією.

Так як у Куропатах, Биківні і Станиславові, так і в Лисиничах населення своїми власними силами розкрило масову могилу невинно помордованих жертв сталінського терору. У Лисиничах знайдено кістяки підлітків, юнаків, а також в переважаючій кількості мужчин і жінок, невинно потерпілих.

Товариство „Меморіял" розгорнуло широку акцію щоб дослідити причини цих неоправданих садистичних звірств, бо важко собі уявити, як молоді люди у віку 16-17 років могли шкодити совєтській державі у часі затвердження їхньої військової влади над здобутими територіями України.

Знахідки одежі, які не були часом і природою знищені, як і куски паперу у кишенях, ще з чіткими записами, вказували, що це були документи, на яких написано вирок смерти. Прізвища і особисті дані осіб, на жаль, були знищені природою і тому їх не вдалося розшифрувати.

РЕЖИМНИКИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ЛИСТОПАДОВИХ СВЯТКУВАННЯХ

Ферфілд, Конн. (СПУФ) — У неділю, 29-го жовтня ц.р., на стадіоні „Дружба" у Львові зібалося біля 40,000 мешканців, які в чотиригодинному здвизі відмітили річницю проголошення ЗУНР. У цій імпрезі взяли участь представники обкому компартії у Львові. Імпреза, яка проходила у збудженому настрої пережиття історичних подій минулого, була переплетена співами релігійних і патріотичних пісень. У багатотисячному здвизі майоріли синьо-жовті українські прапори.

Новиною в громадському житті Львова є факт участи партійних чинників у цьому всенародному вияві солідарности з подіями минулого. Вже тепер вияснилося, що не тільки поодинокі державні службовці чи міліціонери в уніформах, але й високопоставлені партійні службовці беруть участь у таких всенародних, багатотисячних демонстраціях, відкрито висловлюючи свою симпатію з населенням.

У Львові помер о. д-р О. Кладочний

Чикаго (М. Бараболяк). — Наспіла вістка, що у вересні помер у Львові, проживши 83 роки о.Осип Кладочний, одна з найбільш кольоритних постатей українського католицького духовенства.

Народився о. Кладочний у Бучачі, де ходив до гімназії. Теологічні студії завершив докторатом з теології. Як священик він не був ніколи душпастирем на парафії, його непосидющий дух не дав прив'язати його до місця. До часу смерти Слуги Божого Андрея Шептицького все був близько св.Юра. З доручення Митрополита Шептицького він сповняв обов'язки капеляна в польських тюрмах і в тому характері був зв'язковим між політичними в'язнями і проводом. Митрополит Шептицький вживав його теж як зв'язкового з УКЦерквою на Волині. Служив капеляном у дивізії „Галичина", за що відбув 10 років каторги на Сибірі. Повернувся до Львова у 1957 році і проживав у помешканні родини Бараболяків. Вставав о 5-ій годині ранку, щоб відслужити св. Літургію і ніхто його і паню Бараболяк, яка служила не застукав на тому „злочині". Ходив сповідати до стрийського парку, або на Кайзервальд.

О. Кладочний був до смерти Митрополита Шептицького його довіреним і залишився ним до кінця, будучи свідком його смерти.

Треба, згадуючи покійного, сказати, що то була насправді незвичайна людина, очайдух, газардист. Життя його було многогранне і цікаве, а будучий історик знайде в його діяльности чимало вартого уваги.

У Львові відкрито виставку в пам'ять Б. І. Антонича

Львів. — Згідно з повідомленнями зі Львова, на початку жовтня ц.р. в Музеї українського мистецтва (колишньому Національному музеї) відкрито виставку в пам'ять 80-річчя народження поета Богдана Антонича.

Виставка показує рукописи, друковані видання, знімки і малярські зображення поета, між ними копії ще не друкованих варіянтів поезії Антонича із збірки Святослава Гординського, який зберіг понад 400 сторінок рукописів поета. Але тому, що музей фактично присвячений образотворчому мистецтву, виставку показано на тлі великого вибору малярських і графічних творів мистців 1930-их років, сучасників Антонича. Слід згадати, що Антонич виступав теж як теоретик мистецтва і був членом АНУМ (Асоціяції Незалежних Українських Мистців), яка послідовно намагалася поєднати українське мистецтво з модерністичними рухами тодішнього Заходу. Це Антоничеві належать сьогодні вже крилаті слова: „Метою мистецтва не є краса. Метою мистецтва є викликувати в нашій психіці такі переживання, яких не дає нам реальна дійсність".

Не зважаючи на варварське знищення соток безцінних творів мистецтва в музеї в 1950-их роках, музей зумів зібрати від колеціонерів цілу низку творів західньоукраїнських і паризьких мистців на ту виставку, таких як: П. Ковжук, М. Бутович, Р. Лісовський, С. Гординський, В.Масютин, М. Андрієнко, В. Ласовський, Л. Ґец, В. Хмелюк, М. Мороз, О.Сорохтей, Е. Козак, Н. Хасевич, В. Баляс, Р.Сельський, І. Іванець, В. Гаврилюк, П. Обаль, Р.Турин і інші. Вперше у Львові на тій виставці показано чудом збережену цілофігурну скульптуру митрополита Андрія Шептицького роботи А. Коверка.

Через масу зібраного матеріялу і потреби його основного опрацювання, каталог тієї виставки не міг бути своєчасно виданий, він ще в друкарні. Сама виставка викликала широке зацікавлення в колах львівського громадянства, яке дістало чергову нагоду побачити, яким важливим мистецьким центром був Львів більш як півсторіччя тому.

Дж. Квейл залишиться в Адміністрації Дж. Буша

Вашінґтон. — Відповідаючи на запитання кореспондента газети „Деллас Морнінґ Нюз", президент Джордж Буш заявив, що Ден Квейл залишиться віцепрезидентом в його Адміністрації у наступних виборах, що відбудуться у 1992 році.

Дж. Буш не сказав про прийняте рішення особисто віцепрезидентові, однак Д. Квейл висловив цілковите задоволення, що Президент згадав про його „добру працю", виступаючи в неділю, 5-го листопада, у телевізійній програмі „Зустріч з пресою". „Я цілком задоволений оцінкою моєї праці", — сказав Квейл і додав, що він „покищо не задумується про можливість боротьби за президентське крісло".

Задоволення рішенням Президента висловили посвоєму керівники як Демократичної, так і Республіканської партій. Голова Крайового комітету Демократичної партії Рон Бравн заявив, що „Квейл був і залишається втіленням республіканської ідеї, пріоритет якої — в приматі символів і другорядності реальної політики". Іншими словами, демократам завжди зручно використовувати Квейла для партійної критики.

Зовсім по-іншому схарактеризував діяльність Квейла голова Крайового комітету республіканців Лі Етвотер. „Я радий, що Квейл залишиться в тімі Буша, — сказав Етвотер. — Він показав себе з доброї сторони. Він постійно виказує вірність Президентові. Чим більше американці будуть бачити і чути його, тим більше він повинен їм подобатися".

Телевізійний виступ Квейла мав яскраво виражений антисовєтський характер: віцепрезидент висловив явне недовір'я московським деклярацям. Він підкреслив, зокрема, що СССР і далі підтримує ряд терористичних режимів у Центральній Америці, Африці і Азії.

Квейл передбачив також різку реакцію Буша в тому випадку, якщо Ґорбачов буде настоювати на своєму праві придушування вільнодумства та інших форм незадоволення в СССР.

Старшини КҐБ відповідають на питання громадян

Москва. — Газета „Ізвєстія" з 27-го жовтня ц.р. оголосила, що 2-го листопада перша програма совєтської телевізії познайомить глядачів з незвичайним випуском „Резонанс". В рамках цієї передачі представники КҐБ будуть відповідати на питання телеглядачів.

Політичний оглядач центральної телевізії Володимир Цвєтов подав і число телефону, на яке громадяни можуть телефонувати і ставити свої запитання. В. Цвєтов також повідомив, що така ідея прийшла на думку йому самому і він написав листа до голови КҐБ. За два тижні отримав відповідь, а ще трохи згодом йому зателефонували з пресового центру КҐБ й запропонували дві теми: КҐБ про себе і світ, і місяців через два КҐБ буде готовий поговорити про себе і совєтське суспільство.

Представники КҐБ обіцяли розповісти про совєтську розвідку і навіть розкрити два-три імени. В центрі уваги має бути міжнародний тероризм, боротьба з наркоманією й також боротьба зі спробами підірвати совєтський конституційний лад.

В четвер, 2-го листопада, пресконференція відбулася. Кореспонденти газети „Вашінґтон Пост" і аґентства Ассошіейтед Пресс Майкл Доббс і Марк Порубканський розповідають, що передача тривала півтори години, під час яких п'ять високих членів КҐБ відповідали на запитання. Програму вів В. Цвєтов, який вислуховував питання телефоном, записував, а потім зачитував вголос. Питання були різноманітні й несподівані. Ленінградська школярка Світлана Матвієнко, наприклад, поцікавилась чи правда, що на чекістів підбирають таких чоловіків, які можуть бути суперменами і спокусниками жінок?

„Аґент 007 не більше, ніж гра письменницької фантазії, — відповів генерал-майор КҐБ Анатолій Бондарєв. — Ми, як і більшість аналогічних служб світу, підбираємо працівників за абсолютно іншими принципами".

Відповідаючи на інші питання, Бондарєв визнав, що за останні роки кілька совєтських розвідників залишились на Заході, завдавши батьківщині великої шкоди „політичного і морального характеру".

„Всі ці люди заслуговують суворого покарання, — сказав Бондарєв, — однак ми утримуємось від винесення заочних вироків і відмовились від поняття колективної провини".

На запитання, чи покарано конкретних осіб, які брали участь в цькуванні академіка А.Сахарова, О. Солженіцина та Й. Бродського, полковник Олександер Курбанов відповів: „Всі ці дії застосовувалися у відповідности з існуючим тоді законодавством. Тому немає жодного сенсу тепер порушувати питання особистої відповідальности. Якщо ж казати про КҐБ в цілому, то, зрозуміло, винні ми всі".

Московський юрист Олександер Єгоров запитав, коли КҐБ розсекретить свої архіви. Генерал-майор Геннадій Кіслін, заявив, що в КҐБ не існує ніяких систематизованих картотек на совєтських громадян.

„Скільки аґентів КҐБ перебуває за кордоном і скільки з них загинуло при виконанні своїх службових обов'язків?" — запитав хтось, не назвавши свого імени. Генерал-майор Василь Дождалєв відповів, що в будь-якій країні такі відомості вважаються секретними. „Я не хочу полегшувати працю західніх розвідок", — пожартував генерал.

Хтось потелефонував і висловив сумнів, що це пряма передача. В. Цвєтов запитав, як він може довести, що передача справді ведеться просто з телестудії? „Поправте краватку", — сказав голос. І. Цвєтов, сміючись, поправив краватку.

Під кінець передачі В. Цвєтов прикріпив до піджаків начальників КҐБ значки, з написом великими літерами „Аґент КҐБ".

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНЦІВ РОКУ

Ню Йорк. — Український Інститут Америки влаштовує полуденок для відзначення Українців Року, визначних діячів української культури і мови Святослава Гординського — поета, артиста-маляра і критика, і Лідію Крушельницьку, артистку, співачку і керівника Студії Мистецького Слова, який відбудеться в неділю, 12-го листопада ц.р., о год. 12:30 по полудні в готелі Пляза, 59-та вул. і 5-та аве. За інформаціями слід телефонувати на число: (212) 288-8660.

Д. ДІНКІНС СТАВ ПОСАДНИКОМ НЮ ЙОРКУ

Д. Дінкінс

Ню Йорк. — Кандидат Демократичної партії на пост посадника Ню Йорку Дейвид Дінкінс переміг у вівторок, 7-го листопада, у виборах кандидата Республіканської партії Рудольфа Джуліяні. Ніколи досі негр не очолював міську адміністрацію Ню Йорку.

Д. Дінкінс, який очолював останні чотири роки адміністрацію нюйоркського району Мангеттен, йшов попереду колишнього федерального прокуратора Р. Джуліяні під час всієї передвиборної кампанії.

Кандидати на посадника прийшли голосувати зразу ж після відкриття виборчих дільниць. Дінкінс прийшов разом з жінкою Джойс, Джуліяні — з жінкою і трирічним сином Ендрю. Демократ сказав журналістам: „Попереду — перемога". Республіканець заявив: „Американці люблять автсайдера", давши тим самим зрозуміти, що не все втрачено.

Переможні нотки у виступі Дінкінса звучали уже напередодні, у понеділок, коли він здійснив поїздку по всіх п'ятьох районах Ню Йорку. На кожній зустрічі з виборцями Дінкінс не задумувався щодо вибору слів, характеризуючи суперника. Пізно увечорі в понеділок в інтерв'ю телевізійній станції „Фокс" (п'ятий канал) він назвав Джуліяні політиком, який застосовує тактику Маккарті .

Не особливо старався вибирати слова і Джуліяні. Він висловив впевненість, що нюйоркці „не зроблять помилку", тобто не будуть голосувати за Дінкінса. Джуліяні неодноразово повторював про фінансові порушення свого опонента — про те, що Дінкінс не платив податків на початку 1970-их років, про те, що він подарував синові акції, заниживши більш як в 20 разів їх справжню ціну, про те, що він їздив у відпустку за рахунок пожертвувань на виборчий фонд і т.д. Джуліяні висловив впевненість, що за рік — два фінансовими справами Дінкінса займуться органи правосуддя.

Виборча кампанія за посадника Ню Йорку була однією з найбільш напружених в історії міста. Ніколи досі суперники не відзивалися один про одного так погано, як Джуліяні і Дінкінс.

У вівторок вибори відбулися по всій країні. У Ню Джерзі відбувалися вибори губернатора. Уже о 5-ій годині по полудні стало відомо, що кандидат демократів Джім Фльоріо переможе кандидата республіканців Джіма Кортера.

У СВІТІ

ПІСЛЯ ТОГО, ЯК ЗА ОСТАННІХ кілька днів знову 25,000 східньонімецьких громадян переїхали до Західньої Німеччини, де вони автоматично дістають західньонімецьке громадянство та іншу допомогу, щоби влаштуватись в нових місцях замешкання, деякі західньонімецькі політики починають голосно застановлятися над коштом цієї цілої епопеї. Андреас фон Бюлов, соціял-демократичний член західньонімецького парляменту заявив, що „ми мусимо в якийсь спосіб переконати тих людей, щоби не дивились на будуччину Східньої Німеччини через окуляри песимізму, бо тоді мільйони їх будуть прямувати на Захід". Інші урядовці та політики стараються переконувати східньонімецьких громадян щоби залишалися у своїй країні та домагалися потрібних змін. З цієї ситуації користають політичні партії та пожвавлюють свою активність.

ПІСЛЯ КІЛЬКАТИЖНЕВИХ дискусій ізраїльський кабінет у неділю, 5-го листопада ц.р., формально погодився на жидівсько-палестинські переговори в справі виборів на окупованих Ізраїлем територіях, базуючись на пляні запропонованому державним секретарем ЗСА Джеймсом Бейкером. Одначе першою точкою цього узгіднення є вимога до ЗСА зобов'язатися до деяких передумов таких переговорів. Голосами 9-3 кабінет Ізраїля схвалив рішення звернутися до Дж. Бейкера, щоби ЗСА дали запевнення, що в жодному випадку Ізраїль не переговорюватиме з Палестинською Визвольною Організацією. Такого запевнення домагався прем'єр-міністер Їцак Шамір і його партія Лікуд. Другою вимовою є, щоби було запевнення, що членами делеґації палестинців будуть тільки мешканці окупованих Ізраїлемм територій західнього побережжя ріки Йордан і смуги Ґази, а останньою точкою передумов є запевнення, що на програмі переговорів буде тільки справа представленого Ізраїлем пляну для палестинських виборів і нічого більше. Досі ЗСА не дали жодних зобов'язуючих запевнень, але підкреслили своє вдоволення з приводу цього рішення ізраїльського кабінету.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ партії польських комуністів почав приготовляти програму для свого крайового конґресу, який запляновано на січень 1990 року. Ціллю цього конґресу має бути оживлення партії. На своєму цілоденному засіданні комітет обговорював ідеологічні зміни, підготовчу програму та становище партії до економічних плянів нового, очоленого „Солідарністю", уряду.

У МАДЯРЩИНІ БІЛЬШІСТЬ громадян, користуючись новими політичними свободами, стараються зовсім себе відмежувати від всяких політичних угрупувань. Це дуже є помітним у спаді членства тепер правлячої партії в Мадярщині, яка минулого місяця змінила назву з Комуністичної на Соціялістичну та від того часу втратила 690,000 членів з усіх 720,000. Сталося це тоді, як партія запропонувала своїм членам замінити партійні квитки на соціялістичні документи, а члени, скориставши зі свободи вибору не поновили свого членства у переіменованій партії. Така ситуація турбує багатьох тих мадярів, які турбуються вислідами запланованих на весну 1990 року виборів, а з тим й майбутністю Мадярщини. Одначе пересічні громадяни задивляються досить скептично на дотеперішні зміни, уважаючи їх тільки символічними жестами, бо нема жодних конкретних змін у їхньому щоденному житті. Навіть члени теперішнього уряду висловлюють свої думки в тому напрямі, що котра б партія не прийшла до влади по весняних виборах, перших вільних виборах в Мадярщині від 1947 року, мусітиме прийти з конкретними пропозиціями щоби задоволити вимоги цього скептичного народу.

У Ню Джерзі розпочинається збірка на Український Музей

У редакції „Свободи" (зліва): д-р Ю. Тритяк, Л. Гладка, М. Шуст, В. Воловодюк.

Джерзі Ситін, Н.Дж. (О. Кузьмович). — До редакції нашого щоденника заходить група добре всім відомих українських громадян Ню Джерзі а це — Лідія Гладка, Володимир Воловодюк і д-р Юрій Тритяк і Марія Шуст, які хочуть поділитися своїми великими плянами допомоги Українському Музеєві в Ню Йорку.

Вони нас інформують, що тепер розпочинається дійсно „ударна кампанія" збірки на будову нового будинку та поширення музею, який ніяк не вміщається у скромних приміщеннях, де він досі існує та розвиває дуже успішно свою діяльність. Про цю діяльність і пляни на найближче майбутнє розповідає нам директор музею Марія Шуст. Вона приносить зі собою широку літературу, з якої бачимо не лише успішність виставок та програм, але що також в останніх місяцях в Україні часто згадують про цей музей і про його видання, а українські музеї пишуть про нього з признанням. Оцю переписку переглядаємо з великим зацікавленням, бо вона — найкращий доказ як цей культурний осередок виконує поважне і зобов'язуюче українську громаду завдання тут на американській землі.

Тому не диво, що українська спільнота стейту Ню Джерзі — велика і громадсько вироблена — поставила собі за завдання зорганізувати збірку на музей і тим дати свій вклад в його розвиток.

Організатори цієї збіркової кампанії, які приходять до нас, пояснюють, що хочуть її вести на американський лад шляхом телефонічних розмов, особистих контактів, із підтримкою Церков обох віровизнань та інших організацій. Речник і голова стейтової комісії В. Воловодюк заявляє, що вони мають намір зібрати якнайбільшу кількість гроша з цією метою поділили цілий стейт на окремі округи з представниками на кожну із них.

Приємно ствердити — каже В. Воловодюк, — що до цієї акції включилися молоді люди, які вміють та хочуть працювати теперішніми технічними засобами. Вже досі вислано 17,000 листів і збірщики далі шукають за адресами українців. Тут наші гості хочуть зокрема подякувати адміністрації „Свободи", завдяки якій вони дістали велику кількість адрес, а без цієї

(Закінчення на стор. 4)

ХУДОЖНЯ ВИСТАВКА

Ню Йорк. — Об'єднання Мистців Українців в Америці при співпраці УККА в п'ятницю, 10-го листопада о 6-ій год. вечора відкриває виставку образів арґентинського художника-іконописця Карла Ґонзалєз-Ґаллеанно в конференційній залі будинку УККА, 203 2-га авеню, 2-ий поверх. Виставка триватиме від 10-го до 17-го листопада, щоденно від 1-ої до 5-ої год. по полудні, а в п'ятницю та суботу від 1-ої до 8-ої год. вечора.

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ УВАН

Ню Йорк. — Тут в суботу 11-го листопада ц.р., УВАН влаштовує у своєму приміщенні, 206 Захід 100-та вул. наукову конференцію на тему: „Людина і плянета на порозі третього тисячоріччя". Початок конференції о 3-ій год. по полудні. З доповідями виступлять: д-р Зенон Стахів — „Збереження води і атмосфери землі", д-р Теодор Костюк — „Земля — плянета в сонячній системі", д-р Андрій Храпливий — „Новітні оптичні засоби зв'язку", д-р Марко Столярчук — „Передача відображень у XXI сторіччі". Після запланованих доповідей відбудеться дискусія.

В АМЕРИЦІ

ЦЕ ВЖЕ СТАЛО ТРАДИЦІЄЮ, що кожний новий президент Америки на посади амбасадорів у цікавих, переважно европейських, країнах призначає своїх друзів та прибічників. Але президент Джордж Буш щедро розділив дипломатичні посади серед осіб, які у більшості не мають найменшого досвіду у міжнародній політиці. Із усіх 87-ми амбасадорів, вибраних президентом Дж. Бушем за перші дев'ять і півмісяця його Адміністрації, 48 — його друзі та прихильники. Сенатор Пол С. Сербейнс, демократ з Мериленду, порівнює сучасний стан американської дипломатичної системи із „бомбою з працюючим годинниковим механізмом".

НА ПОЧАТКУ ЦЬОГО РОКУ ФБІ почало розслідування випадків совєтського шпигунства у бібліотеках. ФБІ хотіло довідатися з допомогою працівників бібліотек Ню Йорку, чи совєтські шпигуни використовують бібліотеки в цілях отримання технічних або наукових інформацій. Але документи розслідування вказують, що ФБІ займалося перевіркою не тільки читачів, але й осіб, які допомагали в процесі розслідування. Із 266 осіб, які мали будь-яке відношення до слідства, 100 були працівниками бібліотек, або просто пов'язані з їх організацією. Способи розслідування, як зголошування імен підозрілих читачів та книжок, що їх цікавлять, натрапили на гостру критику зі сторони працівників бібліотек, які вважають, що це обмежує інтелектувальну свободу.

ОДИН З НАЙБІЛЬШИХ військових контракторів , фірма Боїнґ, визнала себе винною у нелеґальному отриманні документів з плянами Пентаґону, заявили представники влади у вівторок, 7-го листопада. Слідство у цій справі почалося в 1984 році, коли компанії Боїнґ вдалося отримати два документи Пентаґону нелеґальним шляхом у цілях попередження конкурентів. Слідство під назвою „Операція ілл вінд" викрило, що подібною діяльністю займалися консультанти військової промисловости, інші компанії та їх директори, крім фірми Боїнґу, які підплачували працівників Пентаґону. Фірмі Боїнґ, звинувачення якої ясне і чітке, загрожує виключення з державних контрактів.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274 6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to Svoboda
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Мирна революція у Східній Німеччині

Коли тільки у Польщі настав уряд із некомуністичним прем'єром і коли Мадярщина зліквідувала дротяні застави на кордоні до Австрії — люди у Східній Німеччині почали масово втікати отими „задніми дверми", щоб передістатися до Західньої Німеччини. Це страшенне компромітувало тамошній комуністичний режим. Ґенеральний секретар німецької компартії Еріх Гонекер, який перебував на тому пості 23 роки, сподівався підтримки від Михайла Ґорбачова, дармащо сам, твердолобий марксист, був противником всякої перебудови. Але Ґорбачов, відвідавши Східній Берлін саме під час оцієї втечі німців на захід, куртуазійно похвалив „заслуги" Гонекера, але публічно заявив, що східньонімецькі „проблеми будуть вирішуватися у Берліні а не Москві". Гонекер правильно переклав собі ту езопову мову на просту: „ти наварив собі своєю політикою каші — їдж тепер сам". І послідовно — зрікся свого посту „з уваги на вік і на стан здоров'я". Його наступником став його заступник, молодший на 20 років, Еґон Кренц. Зараз після перебрання влади полетів до Москви. Розмовляв з Ґорбачовим три години. Ґорбачов, мабуть, порадив йому, щоб позбувся старих прибічників Гонекера і склав собі новий відмолоджений гурт, — бо негайно після повороту з Москви Кренц викинув з Політбюра п'ятьох понад 70-літніх однодумців Гонекера та в наступному тижні добавив ще трьох, у тому числі й жінку Гонекера.

Заповів „поважні зміни", толерував демонстрантів, апелював до льокального патріотизму і просив не залишати Східньої Німеччини. Нічого не помагало. У кореспонденції з Берліну представника „Ню Йорк Таймсу" 6-го листопада ц.р., наведено прецікаву реакцію одного пересічного громадянина-німця на приманливі заяви Еґона Кренца: „Кренц? Змін ніяких не буде" і зневажливий рух руки. Е. Кренц в очах його земляків все ще має марку льояльного супроти Еріха Гонекера виконавця його волі. Немає ніякого довір'я у народі і тому не всилі зупинити насправжньої — хоч і мирної революції, яка проходить у Східній Німеччині. У минулому тижні в Ляйпціґу відбулася півмільйонова демонстрація, з транспарантами, промовами і вигуками, які вимагали радикальної зміни системи правління: свободи слова і друку, скасування партійного монополю комуністів, зміни конституції, переведення вільних виборів із допущенням до пасивного виборчого права також некомуністів. Мала Ліберально-демократична партія, яка для декорації належала до коаліційного бльоку з комуністами, заявила, що буде вимагати димісії цілого уряду. Міністер культури Ганс Йоахім Гофман, який не є членом Політбюра, але допущений до його засідань, заповів, що буде вимагати добровільного зречення всіх членів Політбюра. Посадники Ляйпціґу і Дрездену, де відбулися найбільші демонстрації, зреклися своїх становищ.

Проте уряд Східньої Німеччини ще не дав за вигру. Міністер внутрішніх справ Фрідріх Дікель проголосив, що уряд виготовив законопроєкт, за яким кожний громадянин чи громадянка має право рік у рік перевести чотири тижні за кордоном і що кожному видаватимуть пашпорт і візи без ніяких труднощів. Це має статися в найближчих тижнях і тому уряд апелює до громадян, щоб стримались з виїздом до Різдва — тоді можуть їхати леґально.

Однак громадяни Східньої Німеччини не хочуть тільки права свобідного виїзду. Вони хочуть демократії, вони хочуть тієї свободи, яка їм без окремого закону заґарантує змогу виїздити куди й коли кому запрагнеться. Це не рух за право виїзду до Західньої Німеччини, це масовий і спонтанний рух проти комунізму, ця справжня революція не обмежується до кордонів однієї і другої Німеччини: вона вже має міжнародні відгуки французький президент Франсуа Міттеран вже порозумівся з канцлером Західньої Німеччини Гельмутом Колем щодо зустрічі, на якій, мабуть, заторкуватимуть можливість скасування ганебного внутрішньо-берлінського муру та можливість — упадку комунізму у Східній Німеччині. Коли б таке сталося, то на міжнародному політичному овиді може реально появитися можливість з'єднання двох Німеччин. Такого з'єднання не бажає собі ані Франція ані Америка. Вони сприяють демократизації Східньої Німеччини, але вони не мають довір'я до миролюбности німецького народу. Не забуваймо, що Німеччина неспровокована тричі переводила наїзди на Францію та неспровокована розпочала Другу світову війну з її страхітливим ходом і наслідками.

Ось так та мирна революція у Східній Німеччині стала найпершою міжнародною подією і проблемою. Всі інші, включно з подіями всередині СССР покищо відійшли на другий плян. Йдеться бо не тільки про те, що Східня Німеччина втрачає ціле покоління молоді, а про те, що комунізм загибає у самому центрі Европи.

ПОВЕРНЕННЯ З ДИСИДЕНТІВ

(Внизу друкуємо переклад з російської мови нарис Наталі Кpамінової, опублікований в газеті „Московские Новости" Но. 43, з 22-го жовтня 1989 року, про правозахисника Олеся Шевченка, який очолює Київську філію Української Гельсінкської Спілки. Переклад зробила Надія Світлична).

I.

Певно, ключовим словом до долі Олеся Шевченка слід би взяти старомодне слово „честь". У моральному ряді цієї людини є щось таке, що не піддається руйнуванню або зламові.

Серед запитань моїх до нього було й таке, немилосердне: чи не гірко йому нині усвідомлювати, що майже вісьмома роками життя заплатив він за те, що до інших прийшло ніби само? Він відповів: „Ми сприяли приходові нових часів і вірили, що вони настануть. Тільки не знали, чи доживемо до них".

У 1986 році до казахстанського заслання, до пустельного пекла, пекла самоти, родичі привезли йому старереньке радіо. Він слухав Москву ночами, захлинаючись, передачі здавалися йому за сміливістю неможливими, приголомшливими. А ще через рік оголосили про звільнення, і місцевий представник КҐБ запропонував купити квиток на літак. Шевченко відмовився. Він не хотів допомоги від тих, хто відняв у нього роки. Та й пам'ятав іще переліт сюди трьома літаками, у вилинялій зеківській уніформі і в наручниках.

З року 1989 рік 1980 добре видно, тож не говорімо про несерйозність або безглуздість звинувачення, яке пред'явили Шевченкові: зберігання двох „не тих" віршів, „не ті" розмови за шахами, „не ті" фотографії — на них львівський цвинтар зі зрушеними хрестами на могилах вояків 1914 року. І листи політв'язнів родичам у нього знайшли, копії, і не собі на пам'ятку він їх зберігав — хотів, аби прочитали ці листи й інші. За тих „добросердих", як їх чомусь заведено називати, часів, усього цього досить, щоб відповідати за статтею про антисовєтську аґітацію і пропаґанду. З доказами провини, щоправда, було біднувато — жодних, крім доносу того, з ким він грав у шахи. Та в його випадку як докази, так і їх відсутність були не більш як привід. (Потім, уже у таборі ВС-389/37 під містом Перм серед політв'язнів відбудеться дискусія: як ставитися до мимовільних донощиків? Вирішать, що їм треба прощати, бо вони — жертви, їх зламали духовно, видерши покази, а це куди страшніше, ніж тюрма).

Чому ж він зробив такий небезпечний вибір? (Шевченко, щоправда, вважає слово „дисидент" штучним. Дисидент — відступник від громадського ідеалу, та хіба не головний відступник у цьому сенсі — тоталітарний режим?).

Народився 1940 року, батько учасник громадянської і вітчизняної воєн — бухгальтер. Мати виховувала п'ятьох дітей. Корінні кияни. Після школи Олесь два роки працював на заводі. Потім вступив до університету на факультет журналістики.

— Отам, в університеті, все й почалося. Я не міг збагнути чому, наприклад, такий предмет, як економію сільського господарства, викладають не українською а російською мовою? Адже працювати людям в українських селах. Потім зауважив, що українці навколо вже ніби й соромитися починають рідної мови, розмовляють нею тільки вдома. Чому? На це моє запитання парторг факультету дав недвозначну відповідь: „Їдь до Канади — там тобі буде українська мова!".

До Канади він їхати не хотів. Але втрачати своє право на рідну мову й культуру не хотів теж.

— Доки головним на україні був Шелест, хрущовець, він любив показати себе покровителем молодих українських талантів, за нього встигла піднятися ціла плеяда літераторів — Іван Драч, Павло Мовчан, Василь Симоненко і інші. Після Шелеста ситуація різко змінилася, шестидесятники одразу потрапили під першу стрижку — Іван Дзюба, Вячеслав Чорновіл, Іван Світличний, Михайло Горинь... Передусім це були гоніння на національному ґрунті. Як це не дивно видається приїжджій людині, тут, на Україні, підозра падала на кожного, хто постійно вживав українську мову. Його вважали людиною що дихає націоналізмом знутра. У світі слово „націоналізм" по-різному розуміють. В СССР 70-их років його витлумачували так, що його носії зневажливо ставляться до іншого народу, до його культури. Я себе націоналістом не вважаю, але ніколи не повірю тому, хто каже, що любить людство, а сам не любить рідної культури, рідної мови. Природний стан людини — це патріотизм, тобто та любов до свого народу, без якої не може бути любови до іншого.

Призначений був до відділу преси Товариства дружби із зарубіжними країнами. Він міг би досягти успіхів, їздити закордон, зробити кар'єру. Міг би. Якби для цього не треба було морочити голову іноземцям темою процвітання, зокрема, української культури. Яке там процвітання, коли навіть служба в церквах іде за російським каноном? І він зробив вибір: перейшов до теоретичного біохемічного журналу: там не треба було брехати і займатися підтасовуванням.

Закінчення буде.

Максим Бойко

ВПОРЯДКУВАННЯ ВЛАСНИХ ПИСАНЬ, АБО СПАДЩИНИ ІНШИХ

На потязі свого життя обдаровані люди вмілостями викладати на папір думки — описують свою околицю, громадські справи, поглиблюють важливіші питання суспільства, або щодня відкривають невідоме в науці та досліджують явища природи, суспільного життя тощо; обов'язком тих людей є все опубліковане забезпечити і передати майбутнім поколінням для використання, або дальших досліджувань. Невідкладно кожному з нас впорядкувати власні публікації, скласти біо-бібліографічний причинок для потреб української науки. Для того необхідно виробити всім зрозумілу схему, щоб кожна стаття, монографія чи інші писання мали своє приналежне місце.

У минулому автор зустрінувся з д-ром Павлом Пундієм, архіварем Т-ва Українських лікарів (УЛТПА). Ми обмірковували бібліографію лікарів діяспори. Остаточне з'ясувалося, що заінтересування лікарів поза своєю щоденною професією дуже різнорідне і слід випрацювати схему, щоб охоплювала писання дослідника, науковця, журналіста, політика, та кожного діяча культури і громадського життя. За основу ми взяли професію або головне затруднення. Після виміни думок ми склали чотири відділи-розділи публікованих матеріялів для кожного працівника пера, отже спадщину слід групувати, а саме:

а) Життєписні дані складені особисто, або кимось іншим, які також називають персоналіями, або біографіями. Сюди відносяться усякі публіковані вістки про дану особу в пресі з нагоди закінчення школи, одруження, ювілеї та енциклопедичні і словникові гасла. Отже все, що відноситься до характеристики особи включно з некрологами;

б) публікації обраної професії в цьому можуть бути дослідження, наукові осяги, професійні випрацювання на різні теми тощо. Лікар, інженер, журналіст, політик та інші фахи і професії, можуть поглиблювати корисним свої ділянки заінтересування, а навіть відкривати дотепер невідомі тайни природи, матерії, чи вдосконалювати вибраний фах новими методами машин, знаряддя тощо. Дослідники і науковці зправила належать до професійних ділянок;

в) праці побічного заінтересування, відмінні змістом від вищеназваних ділянок. Професіоналісти, крім свого вузького фаху, цікавляться також історією, літературою, політикою, себто „темами дня". Це заінтересування стислих професій, як лікарі, інженери, викладачі та інші точно визначені фахівці окремих ділянок. Частина лікарів пишуть літературні твори, займаються музикою, беруть участь у політичному і громадському житті і багато пишуть на ці теми;

г) фізична та умова активність, що немає тривалих записів, як приналежність до організацій та установ, промови та доповіді, часто бувають не писані, а коли писані то тільки в одному примірнику, отже не є публікаціями. Переведення якогось пляну, похвали, нагороди, признання про які не згадала хроніка. Сюди можна стосувати „маловажні", або т.зв. дрібні друки, що не входять у розділи а-в.

Звужуючи все вищесказане зводимо до назви таких розділів:

I. Життєписні, персональні, або біографічні дані.

II. Професійні, дослідні, або наукові праці.

III. Праці позапрофесійного заінтересування.

IV. Діяльність неохоплена жодним обліком, або маловажні справи, друк тощо.

Не маючи обдуманої схеми складач завжди буде в клопоті, як зіставити зібрані праці свої, або інших осіб, щоб вони були послідовні та відображали вірно працю людини на протязі певного періоду.

Годиться пригадати, що записи публіковних праць, оглядів, есеїв, статтей тощо, а також різних побічних доповняючих даних ведеться по бібліотеках на стандартного розміру картках, наприклад 3 x 5 цалів, які можна нарізати самому з кусників паперу, або купити в книгарні чи інших торгових підприємствах. Усі записи складати альфабетично, хронологічно, або після власного придуманого способу.

Зазначається розділи, значиться римськими літерами I-IV, але можна подавати текстом, коли до цього буде потреба. Розділ I будуть мати всі активні одиниці, а також III і IV, натомість II — це вже професійні, дослідні і наукові праці. Під „професійними" ми розуміємо писання зо свого вибраного фаху, який виконує дана особа і на ці теми публікує свої праці.

У статті „Бібліографія бібліографій української діяспори" („Свобода" ч. 219, 1988) була мова про потребу збирати різні бібліографічні списки, а в цій статті ми пропонуємо практично вже тепер почати збирати і складати власну документацію кожного, що публікує, або пишуть про нього, взагалі, — кожний робітник друкованого слова повинен забезпечити свою довголітню працю. Це можна здійснити практично, притримуючись вищеназваних розділів — зібрати в одне ціле свій духовий дорібок. Усе зібрати помножити офсетом не менше 10 копій і вислати на збереження до українських наукових установ і музеїв в ЗСА і Канаді. Зазначується, що за публікацію уважається помноження кожного друку понад 10 примірників. Таким чином, наприклад п'ятисторінковий друк стане самостійною бібліографічною одиницею, отже матеріялом до „бібліографії бібліографій української діяспори".

Зо всіх професійних груп наших поселень найповніше мають виказані свої друки українські лікарі, завдяки послідовній праці д-ра Павла Пундія та свідомости потреби цього кожного лікаря зокрема. Цим, не можуть похвалитися українські бібліотекарі, що ведуть по бібліотеках облік друків.

Автор цієї статті з подякою прийме на цей зразок складені біо-бібліографії, що в майбутньому здійснити бібліографію бібліографій. Писати: Bibliography. IU. Main Library, 519 Bloomington, Ind. 47401.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Ще про концепт „Суверенітету" у нашому політичному мисленні

Написати ці рядки спонукує мене лист до редакції проф. Івана Головінського („Свобода" з 25-го жовтня ц.р.) під наголовком „Суверенність, — мариво — чи реальна можливість", де автор суґерує, що я применшую вагу незалежницьких стремлінь українського народу і дораджую апріорно зрікатись суверенітету України. Велике непорозуміння.

Я „вмотавсь" у дискусію на непопулярні у нас питання — „суверенітет", „федералізм", „конфедералізм", реаґуючи на статтю Миколи Руденка („Свобода" з 6-го липня ц.р.), де автор намагавсь виправдати становище Декларації УГСпілки про конфедеративний стосунок України до Росії. Там теж висказав я думку, що нині передчасно визначувати статус України в змислі міжнародно-правних концепцій. Нарід мусить раніше відзискати можливість виявити свобідно свою волю, а заявлятись у нашій ситуації за федералізмом, то йти слідами Хмельницького і заздалегіть „присягати руському цареві". Нині наша боротьба має йти загально під гаслом змагу за свободу і волю, з не за міжнародноправні концепти. Концептуалізування цього питання нині політично невказане і може бути навіть нам на шкоду.

В саттейці, думки якої квестіонує проф. Головінський, я хотів звернути увагу на інше державно-устроєве питання, а саме, що нині в поході ідея міжнародних „спільнот", зокрема, що „Европа 1992", то виразний етап на шляху до зфедерованої Західньої Европи.

Коментуючи цей „тренд" у міжнародно-політичних конфіґураціях, я висказав у статтейці „Европа 1992 — і ми" погляд, що є можливість що в майбутньому й Україна знайдеться теж у якійсь міжнародно-політичній „спільноті". Вже раніше, коментуючи на сторінках „Свободи" ідеї польського письменника і філософа Чеслава Мікльоша, а натякнув на те, що для майбутньої України не була, мабуть некорисною участь у такій центральноевропейській спільноті, як охорона перед обіймами „старшого брата". Бо той „брат" — це таки сила і змора для нашого народу. Ніколи у моїх писаннях я не натякнув навіть, що участь у такій чи інший спільноті могла б бути перерішувана перед тим заки народ відзискає волю вільно рішати про свою долю. Пишучи про „Европу 1992" я казав, що народи, вступаючи у цю нову спільноту, зрікаються деяких признак „суверенности", то ж і не думав, що й Україна могла б колись „ускочити" у якось таку чи іншу спільноту інакше як на підставі свобідної постанови, відзискавши повне право рядити собою по своїй волі. Та це очевидно після майбутнього. Нині йдеться про те, щоб передчасним жонґлюванням міжнародно-правними концептами (в тому і „суверенітетом") не утруднювати провідникам народного руху в Україні здійснювати їх важке завдання — готовити маси ставити вимоги, достосовуючи очевидно ці постуляти до політичних умов. Не забуваймо теж що УССР конституційно „суверенна держава".

Проф. Головінський і я говоримо про різні значення концепту „суверенітет". Я - про міжнародно-правний, який від часу постання Організації Об'єднаних Націй, а особливо в останніх 20 роках, так сказати, „деґенерується". Нації доходять до переконання, що корисніше співпрацювати у „спільноті", чим борикатись зі собою, головно на економічному полі. Постають міжнародні феномени, де „суверенітет" поділений між членом спільноти і об'єднанням, як то заповідається із Західньою Европою у 1992 році. Про таку метаморфозу колишнього суцільного міжнародноправного концепту „суверенність" писав я у статтейці, за зміст якої скритикував мене проф. Головінський.

Непорозуміння між нами на тому тлі, що ми трактуємо це дразливе питання на не тій самій площині. Я заторкую міжнародноправний змисл концепту, проф. Головінський трактує той концепт у загально у нас прийнятому популярному сенсі. Замість казати, що боремось за право виявляти нашу політичну волю і згідно з тим керувати нашими політичними справами, ми підносимо клич „боротьби за суверенну..." Це впорядку. Йдеться тільки про те, щоб не забувати, коли говоримо про міжнародноправний сенс концепту, а коли популярний. Міжнародноправний нині пливкий.

На тому тлі — повторюю, — непорозуміння. Я ніяк не висказавсь із „кпинами" про наш популярний концепт суверенітету, я натякнув на своєрідну деґенерацію правного сенсу цього терміну. І одна заввага: я може не такий знавець творчости Шевченка і Лесі Українки, як проф. Головінський, але я не стрічав там терміну правного „суверенітету", на осмислення боротьби народу за повну політичну своободу.

Микола Бараболяк
Норт Риверсайд, Ілл.

**ДОРОГІ БАТЬКИ!
ПОСИЛАЙТЕ ВАШИХ ДІТЕЙ
ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ! УКРАЇНА
НЕ МОЖЕ ВТРАЧАТИ СВОЇХ РІДНИХ
ДІТЕЙ! БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ,
МОЛИТВИ, КНИЖКИ, ЖУРНАЛУ, МУЗИКИ,
ПІСНІ — НЕ БУДЕ Й УКРАЇНСЬКОЇ
ДИТИНИ.**

Олександер Домбровський

ДЕВ'ЯТДЕСЯТИЛІТТЯ ПРОФ. ОЛЕКСАНДРА ОГЛОБЛИНА

III.

Науковий дорібок Ол. Оглоблина є дуже поважний як квантитативно, так і квалітативно, а тематичний вахляр його публікації є широкий і різноманітний. У своїй публікації „Бібліографія праць проф. д-ра Олександра Оглоблина (1920-1975), поміщеній в „Науковому Збірнику", проф. Любомир Винар нараховує 635 позицій з наукової спадщини Ювілята за роки 1920-1975. Згадані позиції є крім праць, що залишилися в рукописах. Очевидно, з роком 1975 наш історик не перестав науково працювати й творити, тому його наукова спадщина на сьогодні перевищує подане в згаданому „Науковому Збірнику" число його публікацій. Основною тематикою науково-студійної творчости проф. Оглоблина є праці з домени історіографії, а дальше публікації з ділянки економічної й політичної історії України, питання з історії української Церкви, історії культурних надбань нашого народу та проблеми допоміжних дисциплін історії (генеалогія, геральдика, історична географія). Особливу увагу при своїх дослідах кладе він на джерельно-архівні матеріяли, нав'язуючи тим самим до висуненого традиційного постуляту нашої історіографії з доби Антоновича-Грушевського, документалізму.

Але Ол. Оглоблин сягає у своїх працях далеко поза межі згаданого постуляту й історіографічного прагматизму. Актуалізуючи в напрямі модерних постулятів сучасної нашої науки, він узгляднює науково-ідеологічний дезидерат у підході до інтерпретації на полі модерної української національної історіографії з державницьким підходом і з позицій вимог модерного українства. В тому аспекті проф. Оглоблин доцінює досліди над ранньою історією України та над пра- й ранньоісторичним процесом української етногенези. Як голова Секції Античної Історії з особливим узглядненням протоісторії України при УВАН, я радо згадую свою співпрацю з ювілятом взагалі, а зокрема в часі його президентури в Академії.

Окремий розділ науково-організаційної діяльности нашого історика творить його провідна роля й співпраця в Українському Історичному Товаристві, яке він довгий час очолював, Маючи сумний досвід відносно „наукової" політики окупанта в Україні, де перманентно фальшували історичне минуле України в умовах форсованого „соцреалізму" марксистсько-ленінської редакції й московсько-російського великодержавного шовінізму, ювілят разом з ідейною групою істориків рішив активно причинитися до створення відповідного антидоту в діяспорі на захист нашої історичної правди. Тому при особливих стараннях нашого історика д-ра Любомира Винара й в початках невеликої групи його однодумців при співпраці ювілята покликано до життя Українське Історичне Товариство тому чверть століття. Проф. Оглоблин став одним з членів-основників УІТ та очолив Товариство, стоячи а аванґарді активної діяльности членства та збагачуючи перші почини й дальшу працю своїм науково-дослідним, видавничим і науково-організаційним досвідом.

Літа минають і сьогодні сеньйор української історичної науки в діяспорі, оглянувшися, бачить пройдений, творчий шлях свого неструдженого життя й щедрі плоди своєї багатогранної діяльности на благо української правди. Його наступником на становищі голови УІТ є видатний наш історик Любомир Винар, який є також головним редактором офіціозу УІТ, єдиного наукового, історичного журналу в діяспорі — „Українського Історика" (також антидот до підневільного „Українського Історичного Журналу", видаваного в Києві), якому минуло 25 років. За свої заслуги Ол. Оглоблин найшов почесне місце на сторінках історії УІТ — сьогодні він є почесним членом і заразом почесним головою Українського Історичного Товариства та вельми заслуженим членом-сеньйором редакційної колеґії „Українського Історика", де він помістив багато своїх цінних праць.

Та наш заслужений історик навіть у свому поважному віці не „сів на лаврах". Він далі цікавиться діяльністю УІТ, служить своїми порадами, здобутками науковим досвідом і старається втримувати як особистий, так і науковий контакт з активними членами і проводом УІТ, висловлюючи надію на довго очікувані зміни, а з тим і кращі можливості для діяльности представинків нашої науки, а особливо на полі історіографії в Україні. Правда, там наступають певні зміни, але, на жаль, черепашиною ходою. Хотілось би, щоб ті зміни наступали блискавичною лявіною подій, щоб й старше покоління в діяспорі діждалося „Вашінґтона з новим і праведним знаком" в Україні, заки ще відійде в далекий вирій вічности. Це те покоління, яке пам'ятає ще рідний край та живе надією на краще завтра України. А тим часом... лише письменники, діячі нашої літератури „підносять голову" (честь їм за те!), вони рятують морально-національне обличчя нашої інтелектуальної еліти в Україні. А де ж наші історики? — лице паленіє від сорому. Надіймося, що й їхня людська гідність і національна совість обізвуться. Це є надії українських істориків у діяспорі, а в тому й пламенні надії

(Закінчення на стор. 3)

Відкриття медичної порадні для старших

Завдяки заходам Окружної Управи Союзу Українок Америки та Відділу УЛТПА відбулася в Ню Йорку 29-го вересня ц.р. в домівці „Самопоміч" перша зустріч з мешканцями Ню Йорку старших віком громадян в числі 80 осіб. Доповідали три лікарі: д-р А. Підгородецька, д-р Р. Алиськевич та д-р І. Маґунь.

Сходини провадила Віра Кушнір, а запрошені лікарі виголосили надзвичайно цікаві для старших віком громадян лікарські поради.

Перша доповідала д-р А. Підгородецька про фізичну терапію і лікування, при чому уживала світлин анатомічних частин організму людини.

Другим був д-р Р. Алиськевич, поради якого про хвороби сечових проводів були надзвичайно цінні. Останнім доповідав д-р І. Маґунь про внутрішні хвороби. Виклади тривали около дві години, а по викладах присутні ставили різні питання, на які отримували цінні відповіді.

Д-р І. Маґунь приготовив на письмі дуже цінні дієтичні зміни у зв'язку з холестеролем і роздав їх учасникам. Організаторам сходин, які закінчилися при чаю і солодкім, належиться сердечна подяка, зокрема лікарям, що не жалували свого дорогого часу.

Чекаємо на слідуючу зустріч!

Присутній

В Дітройті відзначили 50-ліття проголошення незалежности Карпатської України

З великою докладністю приготована академія для відзначення 50-ліття проголошення незалежности Карпатської України, запевнила в наслідках небуденний успіх цієї імпрези. Діловий комітет на чолі з д-р Марією Балтарович (вона — уродженець Карпатської України), приготувала цікаву програму, як під оглядом суттєвої та наукової аналізи тих подій в доповідях промовців, так і її мистецької частини.

В короткому слові д-р Микола Климишин згадав про ненависть і страх загарбників-сусідів, які до цієї пори тримали ту частину української землі та її народ в неволі. Однак народ не втратив своєї національної свідомости. Під звук гармат другої світової війни сойм Карпатської України проголосив незалежність. І те, що сьогодні діється в Україні, це ще один доказ живучости українського духа та підстава до надії на остаточну перемогу.

Д-р Михайло Пап. також уродженець Карпатської України, із гордістю вказав на цей факт, що кількасотлітня неволя і завзята боротьба з українством, в моменті пригожої ситуації, виявилась цілковито невдалою. Впродовж століть неволі все з'являлися герої, які в полум'яних словах пригадували народові, хто він є. І коли настав відповідний час, не було в діях представників народу хитань в програмі національного відродження. Вже з хвилиною розпаду Австро-угорської монархії 22 січня 1919 року, Конґрес Карпатської України постановив стати частиною вільної української держави. Влучення цієї частини нашої землі до чеської держави не заломило духа народу. Культурне життя розвивалося буйно, багато втікачів з України знайшли там прихильне пристановище. Тому, коли надійшов знаменний 1939 рік і чеська держава з наказу Гітлера перестала існувати, карпатські українці не дивлячись на німецькі погрози, проголосили самостійність.

Для українського народу це один з тих світлих епізодів, який незважаючи на свою короткотривалість стає легендою, джерелом мрій, дороговказом та вкінці могутнім поштовхом до майбутніх політичних дій.

Незвичайно зворушливим був спогад о. Севастіяна Сабола, ЧСВВ, капеляна Карпатської Січі. Як людина чутливого серця та поетичних і письменницьких здібностей, він своїм описом трагічних моментів дійсних боїв, зворушив слухачів до глибини їх сердець. Але, як він писав в своєму знаменному спогаді, „без смерти нема Воскресіння".

Багата і різноманітна була мистецька частина програми. Вперше в Дітройті виступив жіночий хор „Веснівка" з Торонто. Жодний наш хор на еміграції не відбув стільки концертних поїздок, як хор „Веснівка". Оцінюючи мистецький рівень цього хору, ми не будемо згадувати про чистість інтонації, бездоганну дикцію та чіткість ритміки. В такому хорі, як „Веснівка" це атрибути самозрозумілі. Естетичне досягнення співу хору зумовлене талантом диригентки та голосовою культурою співачок. Хор „Веснівка", співав цим разом переважно реґіональні пісні Карпатської України. Диригент Квітка Зорич-Кондрацька виявила себе знаменитим інтерпретатором пісень, передаючи це зрозуміння чуттливому хорові.

Реваляційною була деклямація Олени Глібович монтажу „На зелених горах". Любов до наших гір, виявлена в словах, знайшла могутній відгомін в її голосі та інтерпретації. Музична ілюстрація Б. Весоловського була віддана з глибоким пієтизмом та музично досконало в фортепіяновому супроводі Оксани Сушко, яка заслужено збирала вияви признання також за супровід хорові. Наталія Гевко, обдарована драматичним тембром голосу, в своїй декламації поеми Дан Мура „Срібна Земля", не лише вміла донести до слухачів суть цієї поеми, але також глибоко сколихнути їх почування. Роман Воронович в своїй декламації, з мужеським патосом був противагою жіночим.

Академія відбулася в неділю, 22 жовтня ц. р.

Володимир Баран

Голови Окружних Комітетів УНСоюзу Америки й Канади відбули конференцію

Союзівка. (с.г.) — В суботу, 17-го і неділю 18-го червня ц.р., відбулася 13-та з черги конференція голів Окружних Комітетів УНСоюзу, яку відкрив і нею проводив головний предсідник д-р Іван Флис, а обов'язки протоколянта сповняв Степан Гавриш, голова Філядельфійської Округи.

Відкриваючи наради д-р Іван Флис привітав голів 16 Округ, як також присутніх членів Екзекутиви, головного секретаря Володимира Сохана і головного касира Уляну Дячук, а відтак виголосив програмову доповідь, в якій обширно й річево заторкнув всі ділянки праці Союзу.

Доповідь д-р І. Флис розпочав від найважнішої ділянки союзової праці, а саме організаційної подаючи циферні дані про здобутки нових членів в минулому та біжучому році. За його словами прибуток нових членів зменшується з кожним роком помимо того, що введено нові кляси забезпечення з низькими цінами вкладок. Говорячи про нових членів, в ювілейному році союзових видань 1988 в загальному придбано відділами Америки й Канади 1,161 членів забезпечених на загальну суму 8,049,000 дол. Він відмітив дві Округи, які були першунами в звітовому часі, а саме за найбільше число придбаних нових членів перше місце зайняла Філядельфійська Округа, придбавши 166 нових членів, а Піттсбурзька Округа стала першуном за виконання квоти на 120 відс. Головою Округи є головний радний Андрій Джула. В дальшому було відмічено, що головний радний Василь Пастушок придбав 42 нових членів і тим самим став чемпіоном, а друге місце зайняв секретар 174-го Відділу д-р Атанас Слюсарчук. Між жінками-секретарками перше місце зайняла секретарка 22-го Відділу і головна радна Гелен Олек-Скат.

В біжучому році, який є ювілейним Батька-Союзу, за перших п'ять місяців придбано 632 нових членів. Слід згадати, що була згадка і про Відділ продавців забезпечення, яким керує Микола Бойко, а до помочі має Михайла Стецину і Старуха. В перших п'ятьох місяцях М. Бойко придбав 12 нових членів, забезпечених на 460,000 дол., а Старух придбав два члени, забезпечиних на 50,000 дол.

Говорили і про те, що Союз пошукує ввесь час за професійними продавцями і було зголошених біля 15, із якими відбуто інтерв'ю. На жаль, ніхто з них не почав праці.

Д-р Флис інформував, що на Союзівці переведено загальні ремонти, збудовано новий будинок „Січ" коштом 700,000 дол. Цей дім збудовано для працівників і там можна примістити 36 осіб. Також перебудовано будинок „Ясіня", де є сім модерних кімнат з телефонічними апаратами, телевізією й охолодженням. В цей сам час відновлено всі занедбані кімнати у „Веселці" та куплено в сусідстві нову посілість з мешканевим домом за 67,000 дол.

В дальшому д-р І. Флис говорив про Бюро УНС у Вашінґтоні, яке очолює, як директор головний радний Евген Іванців.

Кінчаючи доповідь, головний предсідник згадав про 95-річчя Батька-Союзу і при тому апелював до присутніх голів, щоб по можності у своїх Округах святочно відзначили цей ювілей. Він інформував, що Окружний Комітет в Ню Йорку, головою якого є інж. Михайло Шпонтак при помочі канцелярії Союзу святочним бенкетом вже відзначив ювілей. Закликом і апелем до виконання організаційних квот в ювілейному році закінчив доповідь д-р І. Флис.

Відтак головний касир У. Дячук у своїй змістовній доповіді проаналізувала фінансовий стан Союзу, як за минулий рік, так й біжучий до травня, а для кращої орієнтації приготовила відповідні писемні звіти. В дальшому вона заторкнула справи братської діяльности, вказуючи на позитиви того відділу. Інформувала про підвищення дивіденди з нагоди 95-річчя Союзу до суми 1,500,000 дол. В дальшому інформувала про справи Союзівки. За її словами в біжучому році є поважні видатки на будову нових приміщень та переведення направ в старих будинках. Говорячи про Союзівку, У. Дячук інформувала, що перший раз цього сезону буде діяти табір для малих дітей у віці 3-6 років. Також обширно інформувала про Стипендійну комісію, яка уділила стипендії для 215 студентів на суму 118,200 дол. Інформувала і про те, що за спонзорством УНСоюзу Америку відвідає Український Камерний Хор з Варшави, диригентом якого є Ярослав Полянський. В зв'язку із цим доповідачка апелювала до голів Округ щоби допомогли у відбутті концертів у їхніх місцевостях. Також вона запрошувала до участи в концерті для вшанування 95-річчя УНСоюзу і 40-річчя хору „Думка", що відбудеться в Ню Йорку.

Відтак після перерви доповідь виголосив головний секретар В. Сохан. Доповідь була присвячена новим клясам забезпечення та змінам членських вкладок, які ввійшли в життя від першого вересня 1987 року. Доповідач, як завсіди говорив переконливо і в найбільш приступний спосіб дав вияснення про новий „товар" і як його рекомендувати проспектам. Говорячи про кляси забезпечення, доповідач звернув увагу на корисне термінове забезпечення, як для старших, так і дітей. Ціни у тих клясах є низькі і їх рекомендується для тих, що купують доми і потребують позичку. Слід згадати, що головний секретар інформував, що всі грамоти в клясах Е-18, Е-20 і Е-65 підлягають під оподаткування від нагромадженої резерви. В з'язку з цим, за його словами, є кориснішим рекомендувати проспектам життєве забезпечення. Доповідь В. Сохана, як завжди була старанно опрацьована і цікава.

По доповідях членів Екзекутиви майже всі присутні ставили їм запити, а після цього приступлено до звітів з праці поодиноких Округ. Першою звітувала Анна Гарас — почесний член Головного Уряду, голова Лігайвеллійської Округи. В дальшому звітували голова Округи Нюйоркської інж. М. Шпонтак, Монтреальської Округи головна радна Текля Мороз, Бостонської Округи Володимир Гетьманський, Округи Трой Павло Шевчук, Округи Вунсакет Леон Гардінк, Дітройт головний радний Роман Татарський, голова стейтової Округи Ню Гейвен д-р Михайло Снігурович, Округи Сиракюзи д-р Іван Гвозда, голова Округи Баффало Роман Конотопський і секретар Василь Сивенький, голова Округи Пассейк Іван Хомко, Округи Нюарк Ярослав Леськів, Округи Рочестер Петро Дзюба, новообраний голова Округи Чикаґо Роман Припхан, голова Округи Джерзі Сиві Володимир Білик і голова Філядельфійської Округи головний контролер С. Гавриш.

У звітах голови інформували про організаційну працю в їхніх Округах, при тому була згадка про їхню громадську працю, а головно говорилось про святкування ювілею 1000-річчя Хрищення України і в зв'язку із цим члени управ Округ співпрацювали з громадськими комітетами. Були і критичні завваги, а саме про працю Організаційного Відділу. Квоти Округ не пропорційно призначені, нагороду матурантам шкіл українознавства виплачувати в сумі 50 долярів і справа ансамблів, які приїжджають з Польщі. Звітодавці заторкнули також 95-річчя Союзу і в більшості інформували, що в їхніх Округах цей ювілей буде відзначений.

Вичерпну відповідь отримали звітодавці на всі порушені справи в їхніх звітах від головного секретаря В. Сохана і головного касира У. Дячук. При тому В. Сохан висловив подяку тим головам, які привезли поважне число аплікацій нових членів.

Слід згадати, що в нарадах брав участь координатор братської діяльности Андрій Воробець, який коротко інформував про працю відділу, який очолює. Присутнім також був М. Бойко, голова Відділу продажу забезпечення.

Вечером по закінченні нарад по традиції відбулася гостина — бенкет для голів, які в більшості прибули із своїми дружинами, яких вітав д-р І. Флис. Тому, що слідуючий день, неділя, була призначена на посвячення нового будинку „Січ" і перебудованого „Ясіня", головний предсідник запросив всіх присутніх до участи у тих святкуваннях, як також до участи в мистецькій програмі з нагоди Дня Батька.

Підсумовуючи перебіг нарад, слід ствердити, що наради проходили в справжній братерській атмосфері. Всі представники Округ мали нагоду свобідно висловити свої думки, жалі, побажання, давати пропозиції, а навіть і критикувати, але у всіх провідною думкою було загальне добро Союзу.

З архіву Українського Дослідного і Документального Центру

Недавно ми дістали від кількох осіб з різних місцевостей копії тієї самої статті надрукованої в журналі „Chemical and Engineering News" (з 5-го червня 1989 року).

Чим же ця стаття викликала зацікавлення нашої української громади?

Познайомившися з її змістом легко відповісти на це.

Стаття описує життя і наукову діяльність світової слави науковця-хеміка, професора Корнельського університету, доктора Р. Гоффмана, який в цьому році дістав Прістлі медалю. Ця медаля є найвищою нагородою „American Chemical Society" за поважний науковий вклад вченого до хемічних наук. Ще в 1981 році д-р Гоффман дістав також Нобелівську премію з хемії разом з одним із професорів фізики одного із японських університетів.

Гоффман родився 18-го липня 1937 року в Золочеві, Західня Україна. В 1939 році росіяни окупували східні польські землі, де жила родина вченого. В 1941 році Німеччина напала на Радянський Союз і родину, яка була жидівського походження, забрала спочатку до жидівського ґетто, а пізніше до концентраційного табору.

„Мій батько викрав мене і матір з табору на початку 1943 р. — розповідає професор Гоффман, — і до кінця війни нас переховував один добрий українець поблизу в селі на горищі школи. Мій батько залишився у таборі, пробував організувати групу, щоб прорватися на волю, але його і його групу виявили і в 1943 р. всіх постріляли". У червні 1944 р. після відступу німців, мати і син дісталися до Кракова, мати вдруге одружилася і в 1949 р. родина прибула до Ню Йорку. Тут Гоффман закінчив середню школу і вступив до Колюмбійського університету де в 1958 році дістав ступінь бакалявра в хемії. Після цього він вступив до Гарварду і в 1960 р. дістав ступінь маґістра у фізиці, а в 1962 р. доктора в хемічній фізиці.

В статті коротко подаються інформації про його наукову діяльність під час студій, між студіями і після закінчення школи.

В 1965 р. Гоффман дістав працю в Корнельському університеті, де працює сьогодні. Викладає і займається науковою працею.

Отже якийсь „добрий українець" врятував життя дитині, яка пізніше стала світової слави науковцем.

Цей випадок дістав розголосу, а скільки було подібних випадків коли українці під час німецької окупації ризикували своїм життям допомагаючи жидам врятуватися від смерти!

Одначе ці випадки мало де записані, а свідки або повмирали або знаходяться десь на Україні або просто не мають нагоди розголосити ці факти. У висліді наша громада часом терпить велику кривду, коли її обвинувачують в співпраці з німцями.

Стаття доктора Гоффмана не могла пройти непоміченою. Український Дослідний і Документальний Центр Українського Інституту Америки є Центром в якому збираються архіви і документи про українців і події на Україні в XX столітті. Відносини українців з жидами і іншими національностями є однією з ділянок, якою займається Центр.

Ми вдячні тим громадянам які почали активно співпрацювати з Центром, бо без такої співпраці ми не можемо розбудувати нашу і інституцію.

До розв'язки проблем треба вживати науковий метод, тобто, збирати факти і інформації і на основі їх робити висновки. Чим більше зібрано фактів тим ближче до правди висновок.

Просимо допомогти нам залишити нашим нащадкам правдиву історію XX століття.

Наша адреса: Ukrainian Research and Documentation Center of the Ukrainian Institute of America, 2 East 79th St., New York, N.Y. 10021.

Олена Несіна

У Свободі з 31-го жовтня ч. 206 в клепсидрі

бл. п. Стефанії Боднар

помилково пропущено ім'я внука у підписах — д-ра МИРОНА з дружиною МАРТОЮ.

За помилку перепрошує РОДИНА

Дев'ятдесятиліття...

(Закінчення зі стор. 2)

Проф. О. Оглоблин

одного з найвидатніших істориків нашої доби — проф. д-ра Олександра Оглоблина, які держать його при житті й заставляють все ще думками й мріями мандрувати по широкій нашій Україні, находячи духовий відпочинок носталґією зболілого серця над срібними хвилями Славути й серед історичних монументів символічного українського Єрусалиму Золотоверхого.

У глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що дня 20-го жовтня 1989 р. упокоїлася в Бозі наша Найдорожча МАМА І БАБЦЯ

бл. п.

Марія Гординська

з дому Стецик

вдова по бл. п. мгр Адамові.

ПОХОРОНИ відбулися 23-го жовтня 1989 р.

Залишились у глибокому жалю:

сини —
МИКОЛА з дружиною СЛАВКОЮ
і дітьми НАТАЛКОЮ і МАРКОМ
ЮРКО з дружиною МАРІЄЮ
і донькою АДРІЯНОЮ

Ділимося сумною вісткою з Ріднею і Приятелями, що дня 6-го листопада 1989 р. відійшла у Вічність наша Найдорожча і Незабутня МАМА І БАБУНЯ

бл. п.

Ольга з Ласовських СОНЕВИЦЬКА

громадська діячка і журналістка

ПАРАСТАС в середу, 8-го листопада 1989 р. о год. 7-ій веч. у похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в четвер, 9-го листопада 1989 р. о год. 9:30 рано в церкві св. Юра, а потім на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

У глибокому смутку:

сини —
ІГОР з дружиною НАТАЛКОЮ і дітьми
АНДРІЄМ, МЕЛАСЕЮ і МАРКІЯНОМ
РОСТИСЛАВ з дружиною ХРИСТИНОЮ
і дітьми МАРУСЕЮ, МАРКОМ
і БОГДАНОМ
і ближча та дальша Родина в діяспорі
та в Україні

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Замість квітів Родина просить складати пожертви на Патріярший Фонд або Український Музей.

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями та Знайомими, що в неділю, 22-го жовтня 1989 р. у Кергонксоні, Н. Й., на 79-му році життя упокоїлася в Бозі, по довгій та тяжкій недузі наша Найдорожча МАМА, СЕСТРА, БАБУНЯ І ТЕТА

бл. п.

АЛЕКСАНДРА ЯЦІВ

з дому КОПИСТЯНСЬКА

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в середу, 25-го жовтня 1989 р. у церкві св. Тріці в Кергонксоні, Н. Й.

Тлінні Останки поховано на місцевому цвинтарі.

Залишила в глибокому смутку:

дочку — ЛІДУ ТАРАЩУК з дітьми ДАНУСЕЮ,
КАТЕРИНОЮ та АНДРІЄМ
брата — ОЛЕКСІЯ КОПИСТЯНСЬКОГО
сестри — ЛЄНУ І ВІРУ в Україні
з дітьми МАРТОЮ, МИРОСЛАВОЮ
та АНДРІЄМ
братову — ТАНЮ з дітьми ІГОРЕМ
та НАТАЛКОЮ
та ближчу і дальшу Родину в Україні
й Польщі

Свято вождів у Куритибі

Дня 10-го червня ц.р., вечором, у великій залі Репрезентативного Дому ХОСоюзу відбулася урочиста академія в пошану Головного Отамана Симона Петлюри і Полковника Евгена Коновальця.

Академію підготувала управа Українсько-Бразилійського Клюбу. На дбайливо прибраній сцені, яку недавно ремонтовано Фолкльорною Групою „Барвінок", пишались портрети наших героїв та національний герб.

Свято відкрив голова Українсько - Бразилійського Клюбу Василь Чмир, а після цього містоголова Іван Миколич виголосив в українській мові реферат на тему свята.

Голова ХОСу, Олександер Равлик, відчитав у португальській мові реферат, згадуючи про історичні моменти в житті української нації та участь Головного Отамана Симона Петлюри і Полковника Евгена Коновальця в Визвольній боротьбі українського народу за свою незалежність і соборність українських земель.

В пам'ять незабутніх вождів двадцятого століття вокальний ансамбль під керівництвом проф. Івана Вовка відспівав пісні „Ой Морозе Морозенко", Лелеченьки" і „Гуде Вітер". Інж. агроном Петро Єдин виголосив в українській мові слово про наших героїв. Святом провадила молода вчителька Суботньої школи Мірна Слава Волошин.

Слідували три виступи бандуристів під диригентурою невтомного любителя нашої пісні, першого організатора бандуристів у Бразилії Івана Бойка. Декламацію „Безсмертний Лицар" чудово виконав учитель нашої Суботньої школи Клементій Чорнобай.

Академія закінчилась виступом хору Фольклорної Групи „Барвінок" під керівництвом Адама Барана, який відспівав пісні „Гей ви стрільці Січові" й „Гей у лузі калина", та викликав бурхливі оплески присутніх. На закінчення голова УБКлюбу, Василь Чмир, склав подяку всім виконавцям святочної програми, керівникам і особливо культурним референтам УБКлюбу за так дбайливо і докладно підготовлену програму, що викликала бурю оплесків публіки. Всі присутні, а особливо велике число дітей і молоді, на закінчення Свята відспівали „Ще не вмерла Україна".

Евгенія Б. Мазепа

Об'єднаним фронтом в обороні мови

Під час свого перебування в Ню Йорку професор-емерит університету Тексас Тек. у Лаббок, а тепер викладач Українського Вільного Університету в Мюнхені та керівник Ресорту науки й культури уряду УНР д-р Володимир Жила виступив із циклом актуальних доповідей, в тому й на терені Літературно Мистецького Клюбу. Його доповідь п.з. „Об'єднаним фронтом в обороні мови" була пов'язана з Роком Української Мови.

Вечір відкрив імпрезовий референт ЛМК маестро Степан Крижанівський, познайомивши присутніх із особою доповідача. Згущене синтетичне слово про проф. В. Жилу сказав Володимир Барагура, підкреслюючи різновидність його талантів та широкий діяпазон його зацікавлень і діяльности в ділянках культури, літературо-мовознавства, національно-політичного, суспільно-громадського, релігійного й харитативного життя. Конкретні наслідки його науково-дослідної праці проявилися в книжкових виданнях та численних розвідках, есеях, нарисах, статтях, оглядах і рецензіях в українських і англомовних університетських виданнях. Свою науково-дослідну працю веде проф. Жила не відокремлено, але як член НТШ, УВАН, Могилянської Академії та інших українських і американських установ.

У своїй дбайливо опрацьованій за принципами наукової методології, проте приступній і прозорій формою викладу доповіді, проф. Жила дав хронологічно-аналітичний огляд розвоєвої лінії української мови в ході історичної долі нації.

Першим проявом переслідування української мови російським урядом був указ царя Петра І в 1720 році, яким він заборонив друкувати українські книги з вийнятком раніше опублікованих церковних видань. Цей указ був першою атакою проти буйного розвитку українського друкованого слова впродовж XVI і XVII століть та в часи Козацької Держави. Проте, з появою „Енеїди" Котляревського, „Русалки Дністрової" Шашкевича, „Кобзаря" Шевченка українське слово засвідчило своє воскресіння й доказало, що воно здатне передати в мистецькій досконалій формі думки, почування, нюанси людської душі й інтелекту на рівні мов інших культурних народів. Це потвердили своїми спостереженнями чужинецькі, в тому й об'єктивні російські мовознавці.

Проте, царська адміністрація своїми жорстокими заходами далі намагалась знищити, викоренити українську мову. Це — арештування Шевченка, Куліша, указ Валуєва (1863 р.), засекречений Ємський указ (1876 р.).

Деякі незначні позитивні зміни у ставленні до української мови прийшли під час російської революції в 1905 році.

Мова на Західньо-українських Землях, які були під пануванням Австрії, мала визнання рівноправности, хоч на теренах Мадярщини українська мова була ізольована від публічного життя й обмежувалася до різних діялектів. В Першій світовій війні навіть західні терени України зазнали русифікації. Щойно в революційні роки 1917-20 обставини змінилися в користь української мови, а совєтська доба здобула статус державної. Під час совєтської окупації теоретично українська мова була рівноправною, але не панівною. Мову систематично русифікували. Кращим вітром повіяло в 1955 р., коли українська мова виявила незнищену живучість. Тоді совєтський уряд всякими підступними методами старався уподібнювати українську мову до російської (усунення літери г", написання „л" і „ль" уведено за російським правилом).

Під час німецько-совєтської війни з політичних міркувань Сталін дозволив „любити свою Україну", свою культуру й мову. Але після перемоги „любити Україну" стало державним злочином.

На думку прелегента коріння зла жалюгідного занепаду української мови треба шукати не так у небажанні українського населення вживати свою мову, а в совєтській системі, її ворожому наставленні до всього що українське. Причиною цього нашого нещастя є „духовний геноцид", спричинений партією й великодержавним російським шовінізмом.

Доповідач вважає, що першою найглибшою індивідуальною рисою народу є його мова, література, мистецтво, творчість. Мова — це характер народу, це його пам'ять та історія. Народ розвивається так довго, доки живе його мова. З занепадом мови в'яне й заникає культура народу, він перестає існувати, як історичний організм. Рідна мова — це найособистіша, найглибша сфера обстоювання свого „я", своєї персональної та національної гідности.

У підсумках доповідач робить синтезу і стверджує: „До мови треба ставитися уважливо і дбайливо. За неї треба боротися, щоб вона мала статус серед мов загально-людської культури й поступу, щоб вона всюди зоріла, щоб була панівною на власній землі, щоб своєю красою стала притягальною силою в розсіянні, а тим більше для наших братів і сестер на батьківщині.

Отже, в 1989 році, що є Роком Української Мови, об'єднаним фронтом та могутнім зусиллям на батьківщині й поза нею, станьмо в її обороні, не повторюймо помилок минулого, а керуймося вищими законами: плекаймо та вживаймо на всіх рівнях життя й творчости нашу рідну мову, що є засобом сердечної згоди та дає нам підставу для взаємного милування й захоплення. Бо є істинна любов до своєї країни немислима без любови до своєї мови.

Мова наша довговічна. Її треба любити, поважати, боронити, бо тільки тоді вона стане в нашій історії фактором величезного самозбагачення людини, показником народного зрушення та виявом глибокого національного почуття".

Проф. В. Жила використав у своїй доповіді багату літературу предмету, українську й чужомовну.

У другій частині програми вечора внучка доповідача Андріяна Качарай продеклямувала поезію Спиридона Черкасенка „Дія матері". На закінчення присутні почули дует Одарки й Карася з опери „Запорожець за Дунаєм" у виконанні доньки доповідача, солістки хору „Думка" Святослави Жила-Качарай та соліста цього ж хору Миколи Голодика при фортепіяновому супроводі Михайла Лева.

Щоб увести слухачів в це музичне інтермеццо, доповідач коротко з'ясував значення „Запорожця за Дунаєм" в розвою української музичної культури, бо в цій побутово-комічній опері пов'язаний ліричний елемент із героїко-патріотичним.

* * *

Хоч багато говориться й пишеться про Рік Української Мови, то спостерігається велику розбіжність між пустослів'ям і конкретною працею в цьому напрямі. Між нечисленними присутніми не видно було ні людей пера, ні вчителів, ні виховників юначих організацій, ні членів Студії живого слова, ні студентів університету, ні духовництва. Зокрема вражає інертність студентства, яке повинно бути найбільш динамічне. Адже, тепер іде затяжна боротьба за українську мову, як перший ступінь до майбутньої незалежности. Ми протестуємо проти лінгвіциду на батьківщині, а тут у вільній країні, де маємо змогу свобідно вживати рідну мову в слові й у письмі, ми нехтуємо нею, стоїмо осторонь визвольного процесу, а потім будемо нарікати, що „встояться не було сили". А ми навіть не пробуємо встоятись. Ворог нас спостерігає й робить висновки з нашої байдужости, щоб сказати" навіщо хахлам мови, як вони самі її не бажають"...

(В. Б.)

ФЛЬОРИДА...

Роки минають, як відомо, досить швидко, якщо брати до уваги пенсійний, або майже пенсійний вік. Ніби ще не так давно я вперше побачив Фльориду, але... це було років 10 років тому.

Від того часу я там бував багато разів і сьогодні, роздумуючи на тему тодішніх моїх вражінь, приходжу до висновку й переконання, що Фльорида надалі лишається прекрасним та ідеальним місцем для постійного там замешкання. Особливо це відноситься до місцевости між Пунта Горда, Порт Шарлетт та Норт Порт. Не зважаючи на те, що в індустріяльному світі запанував жах на екологічному відтинку, простори на берегах Мексіканської затоки — це північніше міста Темпа — вражають своєю первородною свіжістю й красою. Пляжі тут — рай на землі! Тут завжди приємна, чиста, здорова, тепла круглий рік вода, чудо-пісок і глибоке голубе небо на фоні синяві, що в дійсності є прозорою, ледве-ледве зеленого кольору, води. А що варте чисте незабруднене промисловими відпадками повітря, що вартий захід сонця, коли воно поволі ніби потопає у фантастичні тоді по красі води Мексіканської затоки. В цю благенну мить вражаючі чистотою пляжі забиті людьми, що спостерігають це чудо природи — захід сонця. Здається, що щось подібного немає на всій нашій земній кулі. Мені довелось спостерігати в місяці серпні цього року захід сонця в Овкленді, Нова Зеландія. Враження незабутні, але захід сонця в районі Порт Шарлетт — кращий, неперевершений!

З перспективи часу приємно констатувати факт, що розбудова околиць Порт Шарлет — Норт Порт не підвела. Ці міста вже є містами майбутнього і з пляновики та будівничі здійснили замір, щоб мешканці цих міст мали всі вигоди у вимогах модерного життя, що є одноразово містами відпочинком. Міжстейтовий шлях ч. 75 вже збудований. По обох боках цього шляху, що є одним з кращих на півдні, вже живуть люди в прекрасних околицях та вишуканих щодо конструкції чудових будинках. Ці околиці так нагадують сьогоднішню перлину Австралії — Золотий беріг в Квінслені біля міста Брісбейн.

В містах Порт Шарлетт та Норт Порт вже мешкає багато українців, багато українських родин. За останні роки наша громада тут значно зросла, збагатилась та розбудувала своє релігійне та громадське життя. Про це не раз писалось на сторінках щоденника „Свобода". Ось чому в часі, як в північних стейтах та Канаді шаліє непогода, в околицях Порт Шарлет — Норт Порт українське життя кипить, вирує. Жвавість української присутности тут сприяла тому, що з нами тепер дуже рахується місцева влада, а це має додатній вплив на наше громадське життя.

Велику ролю в популяризуванні українського імени й посідання зіграла й грає солідна будівельна фірма Сі-Ді-Сі (Шарлет девелопмент кооперейшен), власниками якої є Володимир М. Борисенко та Роман і Катерина Сліпачуки. Корпорація Сі-Ді-Сі має дуже добру репутацію, бо будує різного роду будови з доброякісного матеріялу, дбає про естетику й вигоди у власних конструкціях до десятка основних моделів будинків, а її ціни в Шарлетт і Сарасота повіті є безконкуренційні. Особливо успішно будує Сі-Ді-Сі різного роду будинки в Порт Шарлетт, де, наприклад, біля ріки Піс Ривер (На схід від шляху ч. 75 між виїздами 30 та 31) збудувала добру половину прекрасних будинків в цій люксусовій ділянці.

Треба підкреслити, що околиці Порт Шарлет і Норт Порт є життєво вигідні під кожним оглядом не лише пенсіонерам. Вигоди тут й прекрасну перспективу мають молоді подружжя з родинами. Навіть зовнішньо фізичний вигляд постійних мешканців є контрастом в їхню користь, якщо порівняти їх з фізичним станом приїжджих. Ось що дає чудовий клімат, як додатньо спричинює у відновленні здоров'я. За останні роки тут відкрилось багато підприємств різного напрямку і є велике запотребування на працівників. В пресі й навколо новобудов всюди рясніють оголошення про потребу фахівців у різних ділянках, як будівництва, так і в сфері обслуги. Коли їхати по шляху ч. 41 в Порт Шерлетт, то очі приємно вражають нововідкриті модерні торгові центри — одні з кращих на Фльориді, відкриваються банки, ресторани, школи різного призначення, вже збудовані лікарні з якнайкращим устаткуванням. Не останню ролю грає також дешевизна, щоб вижити на пенсію та втримувати будинок. Ціни тут значно нижчі в порівнянні з цінами в північних стейтах.

Велике значення також для втримання здоров'я на відповідній висоті відграють, так би мовити, місцеві „Карлові Вари" — мінеральне озеро Ворм Мінерал Спрінг, що розположене поруч Порт Шаррлетт. Тут лікується не лише місцеве населення — лікуються приїжджі теж з Канади, Европи й інших країн. Води згаданого Ворм Мінерал Спрінг є широко відомі на ввесь світ і своїми мінеральними лікувальними середниками, як показує хемічна аналіза, по якості значно перевищують відомі інші купелеві курорти, як Баден-Баден, Гат Спрінг, Віші чи навіть Саратога Спрінг. Ось чому тут цілий рік вельми людно й життя б'є цілющим джерелом в кожну пору року.

Олександр Северин

В Ню Джерзі...

(Закінчення зі стор. 1)

допомоги їм не було б можливе розпочати свій великий задум. Досі відгукнулися деклараціями або датками деякі жертводавці, це ще далеко не все, що сподіється здобути організаційна комісія збірки в стейті Ню Джерзі.

Справжню акцію розпочав комітет із першим листопада ц.р. і надіється вкоротці подати свої перші більші успіхи до нашої преси. Вже 22-го жовтня ц.р. відбулася нарада провідників округ, на якій розділено точний плян праці. Розуміється, усі датки можна відтягнути від податку як також можна старатися через американські установи, в яких більшість молодших українських громадян працює, про т.зв. „мечінг фанд", який в американській спільноті дуже популярний. Усі датки будуть переходити через касу музею.

Л. Гладка наголошує не лише організаційну схему цієї акції, але зупиняється на моральному значенні Українського Музею. На її думку під цю пору скріплення культурних установ, тут, на американській землі, дуже потрібне як джерело інформації і для збереження ідентичности. Притому, 14 років існування музею виразно вказує на його розвій та вклад в українську культуру, як беззастережні великі надбання для української спільноти.

Про ці надбання говорить нам коротко директор музею М. Шуст, переходячи на це, що досі зроблено і це, що заплановано на найближче майбутнє. Директор музею згадує, що в листопаді відбудеться виставка мистецьких творів померлого у Львові мистця Валерія Гнатенка, а далі, на черзі — виставка оформлень українських книжок сторіччя, на якому відбилося авангардне мистецтво, а відтак — виставка Яворівщини.

М. Шуст згадує нам ще раз про гарні зв'язки із музеями України, що для них відкрилися, а які почалися від виміни каталогами. А тепер, вона каже приходить уже до конкретних пропозицій. Вона також згадує, що УМ відвідує щораз більше гостей — неукраїнців, захоплених українським народним мистецтвом та, що часто американська преса Ню Йорку пише похвальні рецензії на виставки чи курси народного мистецтва, що там відбуваються, які теж пишуть похвальні слова різні чужинецькі відвідувачі у книзі гостей.

Але тепер — каже М. Шуст — прийшов час, щоб конче треба музей розбудувати, щоб він став ще більше репрезентативним, кращим, обширнішим. Тому, власне кажучи, існують два фонди: один — це будівельний фонд, а другий для утримання музею в добрій формі. Правда, управа діє допомогу міста, але вона надто мала, щоб можна затримати існуючий стан і щоб він не втратив на вартості.

Отож, тепер слово за українською громадою! Розпочинається велика збіркова кампанія, що її саме започатковує комісія стейту Ню Джерзі. Це перший крок у відповідному напрямі. А за ним, сподіємося, підуть інші стейти та інші скупчення українців у ЗСА, бо конечности існування такої культурної твердині українства далеко від батьківщини ніхто не може заперечити.

Подаємо адресу д-р Ю. Тритяка на яку можна висилати датки на УМ із стейту Ню Джерзі: Dr. Yurij Trytiak, 54 West South Orange Ave., South Orange, N.J. 07079.

Відбудеться літературний вечір Л. Палій і М. Ревакович

Ню Йорк. — Український Інститут Америки і Нюйоркська Група влаштовують літературний вечір Ліди Палій і Марії Ревакович з нагоди появи їхніх збірок поезій „Дивовижні птиці" та „Шепотіння, шепотіння". Поетес представлятимуть Богдан Бойчук та Юрій Тарнавський.

Л. Палій, яка має ще в своєму доробку англомовну збірку „Країна самотніх неділь" (спільно з Г. Купченко-Фроляк та Х. Гнатів) та дві книжки прози, „Мандрівки в часі і просторі" й „Світла на воді", читатиме свої останні поезії та дещо з прози.

М. Ревакович, яка опублікувала перед тим збірку поезій „З мішка мандрівника", буде читати вибір з обох збірок, як і з недрукованих творів.

Вечір відбудеться в суботу, 11-го листопада ц.р., о год. 8-ій вечора, тут в Українському Інституті Америки. Вступ 10 дол. Для студентів і пенсіонерів — 4 дол.